

Anna CUDOWSKA-SOJKO, Agnieszka GRZYBOWSKA¹

DOI: 10.15290/ose.2015.03.75.07

ROLA BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZO-ROZWOJOWEJ KORPORACJI TRANSNARODOWYCH

Streszczenie

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ) są ważnym czynnikiem dynamizacji sektora badawczo-rozwojowego. Przyczyniają się one także do technologicznego unowocześniania gospodarki kraju przyjmującego obcy kapitał. Jednym ze sposobów transferu technologii jest realizacja bezpośrednich inwestycji zagranicznych przez korporacje transnarodowe. Celem artykułu jest próba określenia wpływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych, dokonywanych przez korporacje transnarodowe, na transfer technologii w gospodarce współczesnej. Zastosowana metoda badawcza obejmuje analizę źródeł literaturowych oraz statystycznych, dotyczących zagadnień związanych z bezpośrednimi inwestycjami, transferem technologii, jak również korporacji transnarodowych.

Słowa kluczowe: korporacje transnarodowe, bezpośrednie inwestycje zagraniczne, badania i rozwój

ROLE OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN R&D ACTIVITY OF TRANSNATIONAL CORPORATIONS

Summary

Foreign Direct Investment is an important factor strengthening the R&D sector. It contributes to the technological modernization of the economies of countries absorbing foreign capital. One method of technology transfer is the implementation of foreign direct investment by transnational corporations. The aim of the paper is to assess the influence of foreign direct investment made by transnational corporations on technology transfer in the contemporary economy. Research methods applied in the paper include analysis of the literature and analysis of statistical data related to direct investment, technology transfer, and transnational corporations.

Key words: transnational corporations, foreign direct investment, research and development

---

¹ Dr Anna Cudowska-Sojko – Wydział Ekonomii i Zarządzania, Uniwersytet w Białymstoku; e-mail: a.cudowskasojko@uwb.edu.pl; dr Agnieszka Grzybowska – Wydział Ekonomii i Zarządzania, Uniwersytet w Białymstoku; e-mail: a.grzybowska@uwb.edu.pl.

1. Wstęp

Rozwój współczesnych gospodarek i regionów jest determinowany w dużej mierze przez przepływ kapitału, szczególnie w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ) zalicza się do tradycyjnych form międzynarodowego transferu technologii [Kochel, 2012, s. 509]. Najczęściej odbywa się to za pośrednictwem korporacji transnarodowych. Ponadto jest akcentowany pozytywny wpływ korporacji ponadnarodowych na rozwój gospodarki narodowej. Z punktu widzenia państw najbardziej korzystny jest napływ BIZ, któremu towarzyszy przepływ technologii, metod zarządzania i umiejętności, a to w istotny sposób oddziałuje na modernizację gospodarki i wzrost zatrudnienia oraz poprawę konkurencyjności [Sowa, 2006, s. 37].

2. Korporacje transnarodowe jako podmioty współczesnej gospodarki

Korporacje transnarodowe (KTN) mają ogromny wpływ na przemiany w gospodarce światowej. Określenie istoty KTN nie jest łatwym zadaniem ze względu na ich zróżnicowanie, a także złożoność. Nie istnieje również jedna obowiązująca definicja [Zaorska, 2007, s. 121; Urbanek, 2005, s. 385; Stępień, 2006, s. 61-65]. W literaturze ekonomicznej stosunkowo szeroko omówiono już podmioty gospodarcze, które prowadzą działalność w różnych krajach i dokonują w nich inwestycji bezpośrednich. Jednak związana z nimi terminologia jest bardzo zróżnicowana. Nazywane są korporacjami międzynarodowymi (lub przedsiębiorstwami), wielonarodowymi, ponadnarodowymi lub transnarodowymi [Fojutowski, 2011, s. 17-18; Marzęda, 2007, s. 40-43; Sowa, 2006, s. 32-33]. Najbardziej znaną definicją, którą ekonomiści posługują się dość powszechnie, jest definicja sformułowana przez UNCTAD [*World Investment Report 2012*, s. 3]. W tym ujęciu KTN jest to przedsiębiorstwo będące spółką kapitałową, które składa się z przedsiębiorstw macierzystych i ich filii zagranicznych. Przedsiębiorstwem macierzystym jest przedsiębiorstwo, które kontroluje aktywa innych podmiotów w krajach poza krajem macierzystym, będąc zwykle w posiadaniu pewnego udziału w kapitale własnym tych podmiotów. Udział w kapitale własnym, wynoszący co najmniej 10% zwykłych akcji, lub prawo głosu na walnym zebraniu akcjonariuszy zazwyczaj uważa się za granicę kontroli aktywów. Zagraniczna filia jest spółką kapitałową, w której inwestor, będący rezydentem innego kraju, ma udział kapitałowy (co najmniej 10%) umożliwiający trwały wpływ na zarządzanie tym przedsiębiorstwem. W publikacjach UNCTAD wyróżnia się trzy formy bezpośredniej obecności firmy – inwestora za granicą. Zasadniczą formą są filie z pełnym bądź większościowym udziałem kapitałowym – powyżej 50% i prawem inwestora do decydującego głosu oraz wpływu na jej organy administracyjne i zarządzanie. Filie mogą także być spółką stowarzyszoną lub mieszaną albo być wspólnym przedsięwzięciem z udziałem 10-50% kapitału własnego z odpowiednim prawem głosu. Trzecią formą jest oddział tylko reprezentujący inwestora lub będący wspólnym przedsięwzięciem o niewielkim zaangażowaniu kapitałowym (poniżej 10%) czy

też posiadającym co najmniej przez rok majątek nieruchomy lub ruchomy [Zaorska, 2007, s. 122].

Każda korporacja posiada określone cechy, a są to m.in.:

- duże znaczenie w rozwoju gospodarczym krajów, gdzie korporacje funkcjonują przez dostarczanie kapitału (m.in. przez napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych);
- wysoki poziom innowacyjności;
- wysokie nakłady na sferę B+R oraz nastawienie na prowadzenie tej działalności;
- ośrodek dyfuzji wiedzy;
- potęgą gospodarczą – w przypadku największych korporacji przekracza potencjał niektórych państw;
- przywództwo w postępie technologicznym i technicznym [Kozioł-Nadolna, 2011, s. 207].

TABELA 1.

Dane opisujące KTN na tle gospodarki światowej

Lata	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Napływ BIZ*	648	946	1 306	1 979	1 697	1 198	1 409	1 652	1 330	1452
Zasoby BIZ*	8 902	10 048	11 999	15 660	14 909	18 041	20 380	20 873	23 304	25464
Międzynarodowe fuzje i przejęcia*	381	716	880	1 031	673	250	344	555	332	349
Sprzedaż zagranicznych filii KTN*	18 677	21 394	25 177	31 764	30 311	23 866	22 574	24 198	31 532	34 508
Wartość dodana KTN*	3 911	4 184	4 862	6 295	6 020	6 392	5 735	6 260	7 089	7 492
Aktywa zagraniczne filii KTN*	36 008	42 637	51 187	73 457	69 771	74 910	78 631	83 043	89 568	96 625
Eksport zagranicznych filii KTN*	3 690	4 197	4 707	5 775	6 664	5 060	6 320	7 436	7 532	7 721
Zatrudnienie w zagranicznych filiach (w tys. os.)	57 394	63 770	72 627	80 396	77 386	59 877	63 043	67 852	67 155	70 726
Świat										
PKB ceny bieżące*	40 671	44 486	48 293	55 114	60 780	57 920	63 468	70 221	72 807	74 284
Inwestycje w kapitał trwały*	8 869	9 115	10 307	12 399	13 824	12 735	13 940	15 770	17 171	17 673
Tantiemy i opłaty licencyjne*	98	123	132	163	177	200	215	240	253	259
Eksport towarów i usług*	11 069	12 588	14 120	17 321	19 990	15 196	18 956	22 303	22 593	23 160

* w mld USD

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [World Investment Report 2014, s. 30; World Investment Report 2013, s. 16; World Investment Report 2012, s. 24; World Investment Report 2009, s. 18; World Investment Report 2007, s. 9; World Investment Report 2005, s. 14].

Analizując tabelę 1., można zauważyć, iż przedsiębiorstwa filialne korporacji transnarodowych wytwarzają około 10% światowego PKB, a ich udział w światowym eksporcie w ostatnich latach wynosił około 30%. Wartość dodana korporacji transnarodowych w okresie 2004-2009 sukcesywnie wzrastała. W roku 2010 nastąpił spadek wartości dodanej, co mogło być spowodowane ogólną sytuacją gospodarczą na świecie. Kolejne trzy lata 2011-2013 ponownie charakteryzowały się wzrostem.

Przedsiębiorstwa transnarodowe dzięki swojej aktywności oddziałują na wiele elementów światowego systemu społeczno-gospodarczego. Ich istotny wpływ uwidacznia się w:

- rozmiarze, strukturze i kierunkach przepływu kapitału;
- rozprzestrzenianiu się osiągnięć technologicznych w skali międzynarodowej;
- strukturalnych i geograficznych zmianach w: produkcji, konsumpcji, światowym handlu;
- konkurencyjności;
- globalnej dystrybucji i redystrybucji dochodów;
- kierunkach wykorzystania potencjału ludzkiego;
- organizacji i strukturze współpracy międzynarodowej [Sokolowicz, 2011, s. 135].

O znaczącym wpływie KTN na proces globalizacji decyduje ich duży potencjał i ekspansja w gospodarce światowej, zaś często wyrazem jest ich wiodąca rola w bezpośrednich inwestycjach zagranicznych [Pakulska, Poniatowska-Jaksch, 2009, s. 35; Dzikowska, 2011, s. 32]. Przepływy pieniężne największych korporacji świata są dzisiaj porównywalne pod względem wartości z gospodarką fiskalną małych, a nawet średnich państw. Dla przykładu, łączne średnioroczne nakłady największych firm motoryzacyjnych świata na badania i rozwój wystarczyłyby na pokrycie obecnego deficytu budżetowego Polski [Waśniewski, 2011, s.7].

Rola KTN w gospodarce światowej systematycznie wzrasta i wynika to w dużej mierze z transferu m.in. zasobów w postaci: wiedzy, technologii, *know-how* [Gorynia, Samelak, 2013, s. 70]. Analiza danych zamieszczonych w tabeli 1. umożliwia dokonanie kilku uwag w odniesieniu do roli korporacji w gospodarce światowej. Przedsiębiorstwa filialne KTN wytwarzają około 10% światowego PKB, a ich udział w światowym eksporcie w ostatnich latach wynosił około 30%. Obecnie procentowy udział KTN w światowym przepływie BIZ wynosi około 40% [*Global Investment Trends Monitor*, 2014, s. 1].

Ważną cechą korporacji transnarodowych pod względem ich wpływu na gospodarkę jest nie tylko ich wielkość (wysoka wartość aktywów, zatrudnienia), ale także oddziaływanie na wzrost gospodarczy poprzez transfer technologii w formie bezpośrednich inwestycji [Piech, 2007, s. 11; Lundan, 2011, s.70].

3. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne – ujęcie teoretyczne

Pojęcie bezpośrednich inwestycji zagranicznych może być bardzo szeroko i różnie definiowane, w zależności od poziomu analizy [Michalków, 2003, s. 47]. Na poziomie makroekonomicznym BIZ stanowią jedną z form przepływu kapitału w skali międzynarodowej i wchodzącą w skład struktury bilansu płatniczego. Obroty bilansu płat-

niczego w zakresie BIZ obejmują w rachunku bieżącym dochody zagranicznych inwestorów bezpośrednich. Dzielą się one na dochody od udziału w kapitale spółek oraz dochody od innych wierzytelności. W rachunku finansowym bilansu płatniczego bezpośrednio inwestycje zagraniczne tworzą napływ kapitału w formie zakupów udziałów i akcji za gotówkę, jak również kapitał wnoszony w naturze, dopłaty do kapitału, reinwestowane zyski oraz wzrost lub spadek innych należności i zobowiązań (w tym kredytów i pożyczek zagranicznych).

Na poziomie mikroekonomicznym uwaga jest skoncentrowana na przedsiębiorstwie dokonującym inwestycji. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w tym przypadku są interpretowane jako podjęcie od podstaw samodzielnych działań za granicą bądź też przejmowanie kierownictwa istniejącego przedsiębiorstwa [Golejewska, 2008, s. 13]. Jednak w większości opracowań bazuje się na definicji bezpośrednich inwestycji zagranicznych podanych przez OECD. Chodzi tu przede wszystkim o możliwość porównywania danych z wielu krajów, zbieranych na podstawie tego samego systemu gromadzenia i interpretacji danych.

Według definicji wzorcowej, opracowanej przez OECD, inwestycją zagraniczną jest przedsięwzięcie, w którym jeden inwestor zagraniczny uzyskuje lub posiada „trwały wpływ” wyrażony posiadaniem minimum 10% głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy [Garniewicz, Siemiątkowski, 2006, s. 87; Kolarz, 2006, s. 10-11; *Benchmark Definition of Foreign Direct Investment*, 1996, s. 8].

Zgodnie z metodologią OECD, zagraniczne inwestycje bezpośrednie można podzielić na:

- przedsiębiorstwa zależne, nad którymi inwestor zagraniczny sprawuje pełną kontrolę, dzięki posiadaniu więcej niż połowy udziałów lub praw do powoływania i odwoływania większości członków zarządów albo organu nadzorującego działalność przedsiębiorstwa;
- przedsiębiorstwa stowarzyszone, posiadające odrębną osobowość prawną, w których inwestor zagraniczny kontroluje od 10% do 50% akcji zwykłych bądź udziałów;
- oddziały nie będące samodzielnymi jednostkami gospodarczymi i nie posiadające osobowości prawnej, mogące występować w formie oddziału założonego na pewien okres w celu prowadzenia działalności gospodarczej za granicą bądź biura lub spółki typu *joint venture*.

Takie ujęcie istoty BIZ oznacza, że polegają one nie tylko na tworzeniu nowych (*greenfield*) lub przejmowaniu przedsiębiorstw już istniejących (*brownfield*) poza granicami kraju osiedlenia inwestora. Bowiem obejmują również przekazywanie: licencji, patentów, *know-how*, praw autorskich w zamian za udziały własnościowe. Do bezpośrednich inwestycji zagranicznych można także zaliczyć przepływy kapitałowe w formie: pożyczek, kredytów, darowizn oraz reinwestowane zyski [Kolarz, 2006, s. 12; Franc-Dąbrowska; Porada-Rochoń, 2010, s. 28].

W wielu teoriach dotyczących BIZ podkreśla się ich ogromną rolę i znaczenie dla kraju goszczącego. Jednocześnie wskazując wiele czynników, które mogą decydować o inwestowaniu w danym kraju, jednak trzeba pamiętać, iż czynniki wpływające na BIZ ulegają zmianom w czasie.

Mówiąc o wielu korzyściach bezpośrednich inwestycji, nie można pominąć kwestii związanej z zagrożeniami wynikającymi z napływu tychże inwestycji [Poplawski, 2008, s. 276-278; Byczkowski, 2009, s. 266-268]. Do najistotniejszych kwestii, na które to BIZ może mieć zarówno pozytywny, jak i negatywny wpływ, należy zaliczyć: bilans płatniczy, zatrudnienie, rynki zbytu, zasoby czynników produkcji, PNB, infrastrukturę, technologię, konkurencyjność, budżet państwa, przepisy prawa, wizerunek kraju na arenie międzynarodowej, rozwój regionów, koszty prowadzenia działalności gospodarczej.

Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do kraju może mieć zarazem pozytywne, jak i negatywne konsekwencje w dziedzinie rozwiązań technologicznych. Może on przyczynić się do napływu nowoczesnych, ale i tak zwanych „brudnych” (przesztażonych, kapitałochłonnych i degradujących środowisko naturalne) technologii. Ponadto napływ BIZ może oznaczać wzrost wydatków na B+R w krajowych jednostkach kooperujących z inwestorami. Inwestorzy mogą dofinansować działalność badawczą w kraju lokaty, aby transferować jej efekty na własny użytek. Rezultatem bezpośrednich inwestycji zagranicznych może być także powstanie zagranicznych centrów naukowo-badawczych, których skutki „promieniują” na gospodarkę kraju przyjmującego [Górniewicz, Siemiątkowski, 2006, s. 169-170; Pastuszka, 2013, s. 94].

4. Wpływ korporacji transnarodowych na B+R

Brak wewnętrznej akumulacji kapitału w wielu rozwijających się krajach prowadzi do poszukiwania różnych źródeł finansowania gospodarki, wśród których istotną rolę odgrywają bezpośrednie inwestycje zagraniczne [Frejtag-Mika, 2009, s. 126; Szelałowska, 2009, s. 403]. W dobie globalizacji gospodarki światowej i nasilającej się konkurencji na rynkach międzynarodowych wiele krajów zabiega o przyciągnięcie z zagranicy jak najwięcej kapitału [Bednarz, Gostomski, 2008, s. 131]. Pojęcie korporacji transnarodowych ściśle wiąże się z pojęciem bezpośrednich inwestycji zagranicznych, ponieważ m.in. za pośrednictwem korporacji transnarodowych są dokonywane bezpośrednie inwestycje zagraniczne [Lech, 2010, s. 216]. Jednak warto dodać, że korporacja transnarodowa jest pojęciem szerszym od bezpośrednich inwestycji zagranicznych i jest ona instytucjonalnym wyrazem lokaty kapitału, a jednocześnie do jej istoty należą: produkcja, dystrybucja i inne kwestie związane z bezpośrednią działalnością na obcych rynkach [Sporek, 2010, s. 278]. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne są szczególną formą zaangażowania kapitałowego, podejmowanego poza granicami kraju macierzystego. Są one lokatami kapitału, których istotę stanowi przenoszenie całości lub części czynników wytwórczych poza granice kraju macierzystego w celu czerpania długofalowych korzyści z tytułu zaangażowania zagranicznego [Macias, 2010, s. 8]. Przedmiotem zainteresowania inwestora jest sama działalność i wyniki przedsiębiorstwa oraz jego perspektywy rozwojowe. Inwestycje bezpośrednie to nie tylko przepływ środków finansowych, ale także całego pakietu zasobów niematerialnych, które są transferowane do zagranicznych filii lub oddziałów, stwarzając im podstawy do skutecznego konkurencji z podmiotami lokalnymi [Kola-Bezka, Kuzel, Sobczak, 2009, s. 13-14]. Bez-

pośrednie inwestycje zagraniczne dają potencjalne możliwości transferu technologii, a tym samym przyczyniają się do wzrostu produktywności. Najczęściej odbywa się to za pośrednictwem korporacji transnarodowych [Ciborowski, 2013, s. 155].

TABELA 2.

Wskaźniki wpływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych na transfer technologii do wybranych krajów w latach 2006-2014

Lata	2006-2007	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Singapur	(1.) 6,4	(1.) 6,4	(2.) 6,2	(3.) 6,0	(3.) 6,0	(4.) 5,8	(5.) 5,8
Irlandia	(2.) 6,4	(2.) 6,3	(1.) 6,3	(1.) 6,3	(1.) 6,4	(1.) 6,4	(1.) 6,3
Słowacja	(5.) 6,0	(3.) 6,0	(4.) 5,9	(5.) 5,7	(6.) 5,5	(9.) 5,5	(26.) 5,1
Estonia	(8.) 5,9	(25.) 5,3	(29.) 5,2	(40.) 5,0	(26.) 5,1	(20.) 5,2	(31.) 5,1
Czechy	(10.) 5,8	(13.) 5,5	(14.) 5,4	(15.) 5,3	(15.) 5,3	(18.) 5,3	(27.) 5,1
Hiszpania	(39.) 5,3	(58.) 5,0	(59.) 4,9	(57.) 4,9	(52.) 4,9	(42.) 4,9	(53.) 4,8
Luksemburg	(23.) 5,4	(4.) 5,9	(3.) 5,9	(8.) 5,5	(13.) 5,3	(7.) 5,6	(7.) 5,5
Polska	(88.) 4,6	(64.) 4,9	(35.) 5,1	(35.) 5,0	(37.) 5,0	(58.) 4,8	(75.) 4,6

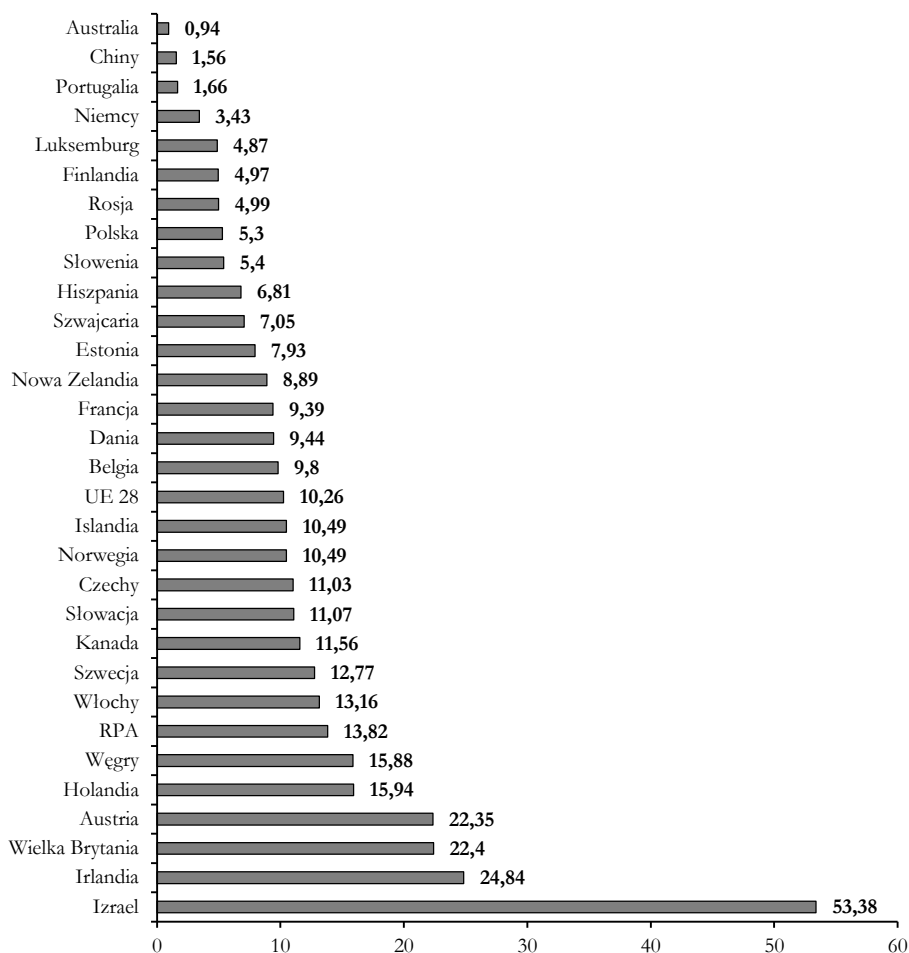
Źródło: opracowanie własne na podstawie: [*The Global Competitiveness Report 2006-2007*, 2006, s. 511; *The Global Competitiveness Report 2008-2009*, 2008, s. 463; *The Global Competitiveness Report 2009-2010*, 2009, s. 443; *The Global Competitiveness Report 2010-2011*, 2010, s. 466; *The Global Competitiveness Report 2011-2012*, 2011, s. 492; *The Global Competitiveness Report 2012-2013*, 2012, s. 490; *The Global Competitiveness Report 2013-2014*, 2013, s. 512].

Dane w tabeli 2. przedstawiają wskaźniki dotyczące wpływu BIZ na transfer technologii do danego kraju w latach 2006-2014. W poszczególnych latach liczba krajów objętych badaniem była zmienna i wahała się od 125 do 148. Wskaźnik oscylujący w granicach 1 określa, iż bezpośrednio inwestycje w niewielkim stopniu wiązały się z transferem technologii do danego kraju. Maksymalny wskaźnik mógł wynieść 7 i oznaczał, iż BIZ miały znaczący wpływ na transfer technologii w opinii kraju przyjmującego. Numer zapisany w nawiasie wyraża pozycję w rankingu danego kraju. Można zatem zauważyć, iż Irlandia w analizowanym okresie najczęściej skorzystała na transferze technologii w postaci BIZ, zajmując w latach 2006-2008 drugie miejsce, a w 2009-2013 pierwsze miejsce ze wskaźnikami 6,3 i 6,4 w poszczególnych latach. Jeśli chodzi o Polskę, to wpływ BIZ na transfer technologii, mierzony wskaźnikiem w poszczególnych latach, wynosił średnio 4,8.

W 2011 roku procentowy udział wydatków na B+R z zagranicy wynosił dla Unii Europejskiej 10,26%, najczęściej, bo 53,38% wydatków, na ten cel z zagranicznych źródeł trafiło do Izraela. Następną w kolejności była Irlandia – 24,84%. Polska sfinansowała ze źródeł zagranicznych 5,3% ogółu wydatków na B+R (porównaj rysunek 2.).

RYSUNEK 1.

Udział wydatków na B+R finansowanych przez firmy zagraniczne w roku 2011 (w %)

Źródło: [Science, Technology and Industry Scoreboard 2013, 2013, s. 108].

Analizując tabelę 3. pod względem przedsiębiorstw najwięcej inwestujących w badania i rozwój, czołowym inwestorem był sektor farmaceutyczny, dalej sektor biotechnologiczny i samochodowy. Największym inwestorem w badania i rozwój na świecie w 2012 roku był Volkswagen, którego inwestycje wynosiły 9 515 mln euro. Dla porównania, w 2011 roku całkowite wydatki na B+R w Polsce z budżetu państwa wyniosły 1 631 miliona euro, a wydatki przedsiębiorstw na ten cel wynosiły 694 mln euro [Science, Technology and..., 2013, s. 22, 35].

TABELA 3.

Ranking 20 przedsiębiorstw najwięcej inwestujących w B+R na świecie w 2012 roku

Przedsiębiorstwo	Kraj pochodzenia	Sektor działalności	Nakłady na B+R (mln euro)
Volkswagen	Germany	Automobiles & Parts	9 515,0
Samsung Electronics	South Korea	Electronic & Electrical Equipment	8 344,7
Microsoft	USA	Software & Computer Services	7 890,7
Intel	USA	Technology Hardware & Equipment	7 691,4
Toyota Motor	Japan	Automobiles & Parts	7 070,9
Roche	Switzerland	Pharmaceuticals & Biotechnology	7 007,8
Novartis	Switzerland	Pharmaceuticals & Biotechnology	6 922,8
Merck US	USA	Pharmaceuticals & Biotechnology	5 995,9
Johnson & Johnson	USA	Pharmaceuticals & Biotechnology	5 809,5
Pfizer	USA	Pharmaceuticals & Biotechnology	5 740,5
Daimler	Germany	Automobiles & Parts	5 639,0
General Motors	USA	Automobiles & Parts	5 584,4
Google	USA	Software & Computer Services	4 997,0
Robert Bosch	Germany	Automobiles & Parts	4 924,0
Sanofi-Aventis	France	Pharmaceuticals & Biotechnology	4 909,0
Honda Motor	Japan	Automobiles & Parts	4 906,3
Siemens	Germany	Electronic & Electrical Equipment	4 572,0
Cisco Systems	USA	Technology Hardware & Equipment	4 503,6
Panasonic	Japan	Leisure Goods	4 398,0
Glaxosmithkline	UK	Pharmaceuticals & Biotechnology	4 229,0

Źródło: [The 2013 EU Industrial R&D Investment Scoreboard, 2013, s. 31].

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne umożliwiają utworzenie w kraju goszczącym pełnej infrastruktury biznesowej. Napływowi kapitału obcego towarzyszy przepływ rozwiązań techniczno-organizacyjnych do filii zlokalizowanych poza granicami kraju macierzystego. Jednym z przejawów transferu technologii przez korporacje transnarodowe jest podejmowanie działalności innowacyjnej w formie BIZ w kraju inwestycji. W strukturze BIZ, podejmowanych przez KTN pochodzące z krajów rozwiniętych, dominują inwestycje technologicznie intensywne i kapitało-intensywne, koncentrujące się przede wszystkim w przemyśle: farmaceutycznym, biotechnologicznym, elektrycznym, elektronicznym i motoryzacyjnym [Odrobina, 2013, s. 26]. To właśnie KTN odpowiadają za poziom i kierunki rozwoju B+R na świecie [Szymura-Tyc, 2012, s. 92].

5. Podsumowanie

Globalizacja gospodarki światowej i nasilająca się konkurencja na rynkach międzynarodowych spowodowała, iż wiele krajów rozwijających się zabiega o przyciągnięcie z zagranicy jak najszerszego strumienia kapitału w formie bezpośrednich inwestycji. Inwestycje bezpośrednie to nie tylko przepływ środków finansowych, ale także

całego spektrum zasobów niematerialnych, które są transferowane do zagranicznych filii lub oddziałów. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne dają możliwości transferu technologii, co najczęściej odbywa się za pośrednictwem korporacji transnarodowych.

W głównej mierze korporacje transnarodowe dokonują transferu technologii w sektorach: farmaceutycznym, biotechnologicznym i samochodowym. W 2012 roku Volkswagen – czołowa korporacja z branży samochodowej – wydała prawie 6 razy więcej na badania i rozwój niż wyniosły wydatki na ten cel z budżetu państwa w Polsce w 2011 roku.

Literatura

- Bednarz J., Gostomski E. 2008 *Pozyskiwanie kapitału na działalność gospodarczą na rynkach zagranicznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Benchmark Definition of Foreign Direct Investment*, 1996, OECD, Paris.
- Byczkowski M. 2009 *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a transfer nowych technologii*, [w:] *Innowacyjność polskiej gospodarki*, K. Meredyk, J. Sikorski, K. Turowski (red.), PWSZ, Suwałki.
- Ciborowski R. 2013 *Wpływ procesów globalizacyjnych na działalność B+R i rozwój technologiczny*, [w:] *Idee liberalne w ekonomii 20 lat po śmierci Friedricha von Hayeka*, R. Ciborowski, A. Kargol-Wasiluk, M. Zalesko (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.
- Dzikowska M. 2011 *Wpływ kryzysu finansowego i ekonomicznego na działalność korporacji transnarodowych w latach 2008-2010*, [w:] *Przedsiębiorstwo na rynku międzynarodowym*, J. Schroeder (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań.
- Fojutowski Ł. 2011 *Strategie przedsiębiorstw krajowych wobec ekspansji korporacji transnarodowych. Uwarunkowania regionalne*, WSNHiD, Poznań.
- Franc-Dąbrowska J., Porada-Rochoń M. 2010 *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne – perspektywa międzynarodowa*, „Przegląd Organizacji”, nr 4.
- Frejtag-Mika E. 2009 *Architektura finansowa globalnej współpracy na rzecz rozwoju – wyzwania milenijne*, [w:] *Globalne rynki finansowe w dobie kryzysu*, J. L. Bednarczyk, S. Bukowski, J. Misala (red.), CeDeWu, Warszawa.
- Garniewicz G., Siemiątkowski P. 2006 *Wprowadzenie do międzynarodowych przepływów kapitału*, Wydawnictwo „Dom Organizatora”, Toruń.
- Global FDI recovery derails* 2013, „Global Investment Trends Monitor”, no. 11.
- Global Investment Trends Monitor* 2014, UNCTAD, Genewa, no. 16.
- Golejewska A. 2008 *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w procesie restrukturyzacji gospodarki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Gorynia M., Samelak O. 2013 *Przegląd badań nad funkcjonowaniem filii korporacji transnarodowych w Polsce*, „Gospodarka Narodowa”, nr 10.
- Kochel A. 2012 *Formy międzynarodowego transferu technologii przez korporacje transnarodowe*, „Prace i Materiały IHZUG”, nr 31.
- Kola-Bezka M., Kuzel M., Sobczak I. 2009 *BIZ w województwie kujawsko-pomorskim*, WSG, Bydgoszcz.

- Kolarz M. 2006 *Wpływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich na innowacyjność przedsiębiorstw w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- Koziol-Nadolna K. 2011 *Rola korporacji transnarodowych w globalnych nakładach na sferę B+R*, [w:] *Innowacje w zrównoważonym rozwoju organizacji*, W. Janasz (red.), Wydawnictwo Difin, Warszawa.
- Lech M. 2010 *Zdolność oddziaływania korporacji transnarodowych na współczesne stosunki międzynarodowe w dobie procesu globalizacji*, [w:] *Korporacje transnarodowe*, J. Menkes, T. Gardocka (red.), Akademika, Warszawa.
- Lundan, S.M. 2011 *An institutional perspective on the social responsibility of TNCs*, „Transnational Corporation,” vol. 3.
- Macias J. 2010 *Nowa strategia transnarodowa korporacji międzynarodowych – globalna standaryzacja i lokalna wrażliwość*, „Przegląd Organizacji”, nr 9.
- Marzęda K. 2007 *Proces globalizacji korporacyjnej*, Branta, Bydgoszcz – Warszawa – Lublin.
- Michałków I. 2003 *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce w dobie globalizacji*, WWSE, Warszawa.
- Odrobina A. 2013 *BIZ działalności badawczo-rozwojowej w kontekście transferu technologii*, [w:] *Przedsiębiorstwo na rynku globalnym*, J. Schroeder, Śliwiński R. (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań.
- Pakulska T., Poniatowska-Jaksch M. 2009 *Korporacje transnarodowe a globalne pozyskiwanie zasobów*, SGH, Warszawa.
- Pastuszka S. 2013 *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w regionie świętokrzyskim w latach 2005-2011*, „Gospodarka Narodowa”, nr 10.
- Piech K. 2007 *Integracja rynków finansowych w Unii Europejskiej*, NBP, Warszawa.
- Popławski M. 2008 *Skutki napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych na rozwój gospodarczy Polski w okresie transformacji systemowej*, [w:] *Polityka wzrostu gospodarczego w Polsce i w UE*, J. S. Bednarczyk, S. I. Bukowski, W. Przybylska-Kapuścińska (red.), CeDeWu, Warszawa.
- Science, Technology and Industry Scoreboard 2013*, OECD.
- Sokolowicz M. E. 2011 *Region w gospodarce globalnej – bezpośrednie inwestycje zagraniczne a rozwój regionu*, [w:] *Region w gospodarce opartej na wiedzy*, A. Nowakowska, Z. Przygodzki, E. Sokolowicz (red.), Wydawnictwo Difin, Warszawa.
- Sowa K. 2006 *Strategie konkurencji korporacji ponadnarodowych*, Wydawnictwo Difin, Warszawa.
- Sporek T. 2010 *Wpływ kryzysu finansowego na globalizację gospodarki światowej. Diagnoza i konsekwencje dla Polski*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice.
- Stępień B. 2006 *Przedsiębiorstwo międzynarodowe – trudności analityczne*, [w:] *Perspektywy i kierunki rozwoju przedsiębiorstw międzynarodowych*, J. Schroeder (red.), Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań.
- Szelągowska A. 2009 *Inwestycje międzynarodowe przedsiębiorstw*, [w:] *Finanse i rozliczenia międzynarodowe*, A. Kosztowniak, P. Misztal, I. Pszczółka, A. Szelągowska (red.), C.H. Beck, Warszawa.
- Szymura-Tyc M. 2012 *Umieędzynarodowienie działalności B+R jako przesłanka tworzenia międzynarodowych sieci innowacyjnych*, [w:] *Międzynarodowe stosunki gospodarcze – internac-*

- jonalizacja i konkurencyjność międzynarodowa*, T. Sporek (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice.
- The 2013 EU Industrial R&D Investment Scoreboard 2013*, EC, Luksemburg.
- The Global Competitiveness Report 2006-2007*, 2006, WEF.
- The Global Competitiveness Report 2008-2009*, 2008, WEF.
- The Global Competitiveness Report 2009-2010*, 2009, WEF.
- The Global Competitiveness Report 2010-2011*, 2010, WEF.
- The Global Competitiveness Report 2011-2012*, 2011, WEF.
- The Global Competitiveness Report 2012-2013*, 2012, WEF.
- The Global Competitiveness Report 2013-2014*, 2013, WEF.
- Waśniewski K. 2011 *Decyzje inwestycyjne współczesnej korporacji – dylematy racjonalności*, KTE, Kraków.
- World Investment Report 2005*, UNCTAD.
- World Investment Report 2007*, UNCTAD.
- World Investment Report 2009*, UNCTAD.
- World Investment Report 2012*, UNCTAD.
- World Investment Report 2013*, UNCTAD.
- World Investment Report 2014*, UNCTAD.
- Zaorska A. 2007 *Korporacje transnarodowe, przemiany, oddziaływanie, wyzwania*, PWE, Warszawa.